

การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ: วิธีการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม* LOW CARBON TOURISM : ECO-FRIENDLY TOURISM

เมธิกา พ่วงแสง¹

Maythika Puangsang¹

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร¹

Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon, Thailand.¹

Email : maythika.p@rmutp.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอลักษณะการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) เป็นลักษณะเฉพาะที่แตกต่างไปจากการท่องเที่ยวทั่วไป ต้องการศึกษถึงความเข้าใจได้และรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการจัดการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำในชุมชนต่าง ๆ นำเสนอตัวอย่างชุมชนที่ได้มีการพัฒนาพื้นที่สู่การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สมดุลและยั่งยืน ซึ่งสิ่งสำคัญของการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำคือ การที่นักท่องเที่ยวจะอย่างไร้จะเดินทางท่องเที่ยวและปล่อยก๊าซคาร์บอนให้น้อยที่สุด การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ หรือ Low Carbon Tourism เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีลักษณะการผสมผสานแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน การท่องเที่ยวแบบธรรมชาติ มาผสมผสานกัน อันจะนำไปสู่การท่องเที่ยวแบบมีความรับผิดชอบต่อ และก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วิถีชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม อีกด้วย

คำสำคัญ : 1. การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ 2. การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 3. การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ABSTRACT

This article aims to present the characteristics of lowcarbon tourism which is a distinctive feature that is different from general tourism, Study the feasibility and suitable model for low-carbon tourism management in various communities. Present an example of a community that has developed an area towards low-carbon and eco-friendly tourism, Balanced and Sustainable Community-Based Tourism Development which is an important aspect of low-carbon tourism. How do tourists to travel and reduce their carbon emissions?. Low Carbon Tourism is a tourism model that combines the concept of ecotourism. sustainable tourism Natural tourism come together, which will lead to responsible tourism It also brings sustainable benefits in terms of economy, society, way of life, culture and environment as well.

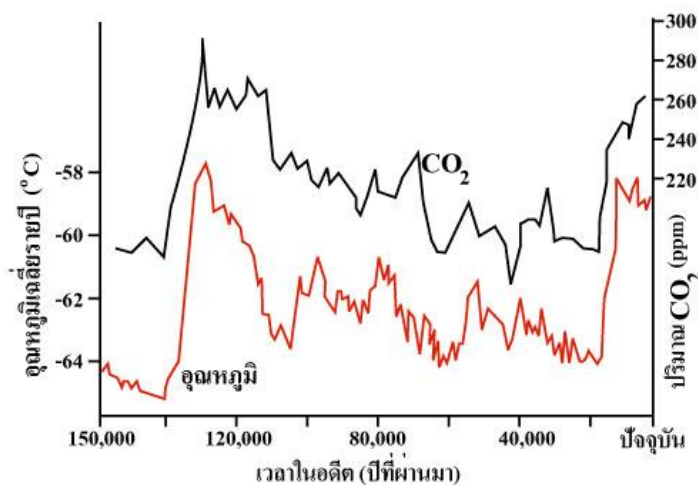
Keywords : 1. Low Carbon Tourism 2. Eco-friendly Tourism 3. Sustainable Tourism

1. บทนำ

การเติบโตทางเศรษฐกิจทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรและพลังงานเป็นจำนวนมาก รวมไปถึงการเติบโตของอุตสาหกรรมทางการท่องเที่ยวก่อนสถานการณ์โควิด 19 อุตสาหกรรม การท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นกิจกรรมที่มีการขยายตัวสูงและมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมจากการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้สถานการณ์หลายประเทศทั่วโลกกำลังประสบปัญหาเกี่ยวกับความยั่งยืนของการท่องเที่ยว กล่าวคือ ในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวในปัจจุบันก่อให้เกิดปัญหา เช่น กิจกรรมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรมากเกินไป กิจกรรมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดมลพิษในหลายรูปแบบ ผู้ประกอบการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อทรัพยากร และประการสำคัญคือ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นผู้บริโภคมากกว่าการเข้าไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ (สินธุ์ สโรบล, 2556) ประกอบกับนักท่องเที่ยวหรือผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยวมีพฤติกรรมการใช้ทรัพยากรอย่างไม่คำนึงถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม สำหรับสถานการณ์การท่องเที่ยวในปัจจุบัน ในหลายพื้นที่ทั้งประเทศไทยและทั่วโลกกำลังเผชิญกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ สร้างความเสียหายแก่แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ มากมาย ก่อให้เกิดปัญหามลพิษต่างๆ ตามมา เช่น ปัญหาฝุ่น PM 2.5 ในบรรยากาศ ปัญหาน้ำเสีย ปัญหาขยะมูลฝอยที่เป็นพิษ และมลพิษอื่น ๆ รวมถึงการปล่อยก๊าซเรือนกระจกออกสู่ชั้นบรรยากาศ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้นำไปสู่ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และภัยพิบัติทางธรรมชาติที่รุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

ปัจจุบันสภาพอากาศของโลกได้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Climate Change) เนื่องจากสภาวะโลกร้อนจากการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ เช่น ฤดูร้อนมากกว่าฤดูหนาว ความถี่และความรุนแรงของภัยธรรมชาติ การสูญเสียของความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อีกทั้ง กิจกรรมทางการท่องเที่ยวเป็นอีกสาเหตุหนึ่งซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อม และทำให้เกิดสภาวะโลกร้อน

จากกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การใช้พลังงานในการเดินทาง การเข้าพักในโรงแรม การทำกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้น ดังนั้นกระแสการท่องเที่ยวในปัจจุบันจึงเป็นการท่องเที่ยวที่ใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อม ชุมชน สังคม และวัฒนธรรมตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (กลุ่มนโยบายและแผน กองยุทธศาสตร์และแผน กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, ม.ป.ป.) และ รายงานจาก Copernicus Climate Change Service (C3S) ของสหภาพยุโรประบุในรายงานว่า โลกมีอากาศร้อนที่สุดอย่างชัดเจนในรอบ 7 ปีที่ผ่านมา โดยปีที่ร้อนที่สุดในประวัติศาสตร์คือปี 2016 และ 2020 โดยเปรียบเทียบย้อนหลังไปถึงปี 1850 และอุณหภูมิโลกเฉลี่ยในปี 2021 หรือ ปี 2564 เฉลี่ยอยู่ที่ 1.1-1.2°C (Kate Abnett, 2022) ทั้งนี้กระทบจากสถานการณ์ดังกล่าวก็ส่งผลให้เกิดเหตุการณ์ต่างๆ กับโลกมากมาย เช่น เกิดภาวะธารน้ำแข็งละลาย ชั้นดินเยือกแข็งอุ่นขึ้น น้ำทะเลสูงขึ้น อุณหภูมิของน้ำทะเลสูงขึ้น ระบบนิเวศต่าง ๆ ในโลกเกิดการเปลี่ยนแปลง รวมไปถึงภัยพิบัติต่างๆ ที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ พายุ ไฟป่า น้ำท่วม เป็นต้น ทั้งนี้ สาเหตุหลักเนื่องจากภาวะก๊าซเรือนกระจก ซึ่งประกอบด้วยก๊าซ 7 ชนิด คือ คาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) มีเทน (CH₄) ไนตรัสออกไซด์ (N₂O) ก๊าซไฮโดรฟลูออโรคาร์บอน (HFCs) ก๊าซเพอร์ฟลูออโรคาร์บอน (PFCs) ก๊าซซัลเฟอร์เฮกซะฟลูออไรด์ (SF₆) และก๊าซไนโตรเจนไตรฟลูออไรด์ (NF₆) โดยเฉพาะก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่เป็นสาเหตุหลักมากกว่าก๊าซชนิดอื่น ในปี 2564 ระดับของคาร์บอนไดออกไซด์ในชั้นบรรยากาศสูงถึง 414.3 ส่วนต่อล้าน และมีความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจนระหว่างอุณหภูมิและปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ โดยลักษณะของกราฟ การเพิ่มและการลดสอดคล้องกันอย่างปฏิเสธไม่ได้



ภาพที่ 1 กราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างอุณหภูมิและปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์
ที่มา: ศูนย์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์โลกและดาราศาสตร์

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นอีกหนึ่งในหลายกิจกรรมที่มีการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ออกมา มีประมาณการณ์การเกิดภาวะเรือนกระจกจากการท่องเที่ยวใน 160 ประเทศพบว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวนั้น ปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ราวๆ 4.5 กิกะตัน หรือประมาณ 4,500

ล้านตันในแต่ละปี คิดเป็น 8% ของก๊าซเรือนกระจกที่ปล่อยสู่บรรยากาศโลก (Manfred Lenzen et al., 2018) ถือได้ว่า การท่องเที่ยว มีส่วนทำให้เกิดภาวะโลกร้อนและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมไม่เพียงประสงค์ต่อโลกตามมา สำหรับในประเทศไทยนั้น จากการศึกษาของ พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์ (2560) พบว่า จากการประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์พบว่ากิจกรรมในการท่องเที่ยวที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากที่สุดคือพาหนะในการเดินทางระหว่างประเทศ ร้อยละ 61.15 ในขณะที่คาร์บอนฟุตพริ้นท์ภายในประเทศ ส่วนใหญ่เกิดจากธุรกิจที่พัก ร้อยละ 37.10 รองลงมาคือการขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยว และการกำจัดขยะ โดยมีการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวรวมทั้งหมด 1,163.37 กิโลตันต่อปีเฉลี่ย 616.74 กิโลกรัมต่อนักท่องเที่ยว 1 คนต่อปี

การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ หรือ Low Carbon Tourism เป็นแนวคิดการท่องเที่ยวที่เริ่มดำเนินการมาแล้วในประเทศระยะหนึ่ง เมื่อมีการพบว่าโลกกำลังเผชิญกับสถานการณ์ที่มีมลพิษเพิ่มมากขึ้น การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ จึงเป็นการท่องเที่ยวทางเลือกที่นักท่องเที่ยวหันมาให้ความสนใจ และเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการลดภาวะโลกร้อน ด้วยการหันมาใช้แนวทางการท่องเที่ยวที่เบียดเบียนธรรมชาติให้น้อยที่สุด

2. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism)

การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) เป็นแนวทางสืบเนื่องจากการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงการดำเนินงานกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน

2.1 การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำคืออะไร

Liu Min (2011) การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) นั้นเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวใหม่ ที่มีลักษณะหรือรูปแบบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงทุก ๆ กิจกรรมที่ก่อให้เกิดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์บนสถานที่ท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมมีความสมบูรณ์ขึ้นภายใต้สภาพพื้นที่เฉพาะเจาะจง

Zhou Gefen (2013) ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) นั้นเป็นการท่องเที่ยวลักษณะหนึ่งที่ประสานกันระหว่างคนในชุมชนกับธรรมชาติที่อยู่รอบๆ ตัวอย่างลงตัว

มนรัตน์ ใจเอื้อ (2564) การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ หรือ Low Carbon Tourism คือ การท่องเที่ยวที่กำหนดกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอน โดยจุดเริ่มต้นของการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ เกิดจากทั่วโลกหันมาให้ความสำคัญกับภาวะโลกร้อน และอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็เป็นส่วนหนึ่งที่ก่อให้เกิดก๊าซคาร์บอนอันเป็นสาเหตุให้เกิดภาวะโลกร้อน หากจะพิจารณารอยเท้าคาร์บอนของการเดินทางท่องเที่ยว จะเห็นว่าแค่เราก้าวเท้าออกจากบ้านเพื่อไปท่องเที่ยวก็เกิดการปล่อยก๊าซคาร์บอนแล้ว ดังนั้น เมื่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นตัวการที่ทำให้เกิดการปล่อยก๊าซคาร์บอน หน่วยงานต่าง ๆ จึงช่วยกันคิดว่า “เที่ยวอย่างไรจึงจะปล่อยก๊าซคาร์บอนให้น้อยที่สุด” จึงเกิดแนวคิดของการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ หรือ Low Carbon Tourism เพื่อให้เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ลดการปล่อยก๊าซคาร์บอน และรบกวนสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

กรุงเทพประกันชีวิต (2563) การท่องเที่ยวแบบ Low Carbon คือ การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเบียดเบียนธรรมชาติน้อยที่สุด ทั้งช่วยลดการใช้พลังงาน ลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ เช่น มีการคัดแยกและการจัดการขยะอย่างเป็นระบบ เช่น ขाय ทำปุ๋ย ใช้ซ้ำ รวมถึงการนำพลังงานสะอาดมาใช้ทดแทนทั้งการเดินทาง ที่พัก แล้วบนเกาะหมากจะ Low Carbon เบอร์ไหน ร่างกายใครอยากปะทะอากาศดี ๆ เก็บกระเป๋าแล้วไปติดเกาะกันเลย

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (2558) การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) คือ กิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นทางเลือกในการช่วยลดการปล่อยคาร์บอนให้น้อยลง เมื่อเทียบกับการท่องเที่ยวแบบปกติ ในขณะที่นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่มีส่วนร่วมในการลดโลกร้อน โดยยังคงไว้ซึ่งความสะดวกสบายและความสุขที่ได้รับจากการท่องเที่ยว

กล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) คือ การท่องเที่ยวที่กำหนดกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอน เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทำลายธรรมชาติน้อยที่สุด มีการนำพลังงานสะอาดมาใช้ทดแทน และนักท่องเที่ยวมีโอกาสได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ช่วยลดโลกร้อน และเป็นการท่องเที่ยวอันจะนำไปสู่การจัดการทางธรรมชาติและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว

2.2 แนวทาง Low Carbon สู่การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวที่ปล่อยคาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) นำเสนอ Low Carbon เป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยพัฒนาการท่องเที่ยวปล่อยคาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์ซึ่งจะช่วยต่อยอดโอกาสและเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น มีหลักการง่าย ๆ ดังนี้

Location กำหนดสถานที่เพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว

Objective ตั้งเป้าหมายเพื่อปรับเปลี่ยนกิจกรรมลดการปล่อยคาร์บอน

What is Carbon Footprint ทำความรู้จักและเข้าใจเรื่องคาร์บอนฟุตพริ้นท์

Collect Data เก็บข้อมูลกิจกรรมและปัจจัยในการคำนวณหาปริมาณคาร์บอนฟุตพริ้นท์

Approach คำนวณหาปริมาณการปล่อยคาร์บอนตามหลักการและขอบเขตสากล

Reduce ลดการปล่อยคาร์บอนหรือลดใช้พลังงานในกิจกรรมท่องเที่ยว

Balance สร้างความสมดุลของการปล่อยคาร์บอน

Offset ชดเชยคาร์บอนส่วนเกินจากกิจกรรมท่องเที่ยวที่ไม่สามารถลดได้

Neutrality สร้างคุณค่าให้กับการท่องเที่ยวที่ปล่อยคาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์

2.3 กระบวนการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับโลก

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) การพัฒนาธุรกิจสู่การเป็นธุรกิจท่องเที่ยวที่ปล่อยคาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์ จำเป็นต้องดำเนินการตามกระบวนการพัฒนา โดยเริ่มจากการประเมินศักยภาพของธุรกิจก่อนออกแบบหรือปรับเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้นโดยใช้หลักการการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) คือ ลดการใช้พลังงานและใช้วัสดุอุปกรณ์จากธรรมชาติมากขึ้น หลังจากนั้นจึงมีการคำนวณปริมาณการปล่อยคาร์บอน และ “ชดเชย” (Carbon Offsetting) ด้วยคาร์บอนเครดิตเพื่อทำให้ค่าการปล่อยคาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์ และสร้างความสมดุลแก่ธรรมชาติตาม 5 กระบวนการ ต่อไปนี้

1. ประเมินศักยภาพก่อนการพัฒนา

ก่อนจะเริ่มต้นพัฒนาเป็นธุรกิจท่องเที่ยวที่ปล่อยคาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์ ชุมชนหรือธุรกิจท่องเที่ยวจำเป็นต้องประเมินตามเกณฑ์การประเมินศักยภาพเพื่อการพัฒนาชุมชนหรือธุรกิจท่องเที่ยวที่ปล่อยคาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์โดยอ้างอิงจากกรอบแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนโลก (Global Sustainable Tourism Criteria: GSTC) และหลักเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) โดยมีทั้งหมด 50 ตัวชี้วัดครอบคลุม 7 ด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ เพื่อมุ่งให้ธุรกิจและชุมชนท่องเที่ยวมีการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกัน

2. ออกแบบและพัฒนากิจกรรมให้คาร์บอนต่ำ

เพื่อก้าวเข้าสู่เส้นทางท่องเที่ยวที่ปล่อยคาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์ชุมชนหรือธุรกิจท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงปัจจัยหรือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดก๊าซเรือนกระจกมากขึ้น โดยเน้นการปรับเปลี่ยนหรือพัฒนากิจกรรมในชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดการปล่อยคาร์บอนน้อยที่สุด โดยอยู่บนฐานของการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า สร้างประโยชน์สูงสุด แต่ต้องไม่ลืมเรื่องความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวด้วย

3. เก็บข้อมูลกิจกรรมเพื่อนำไปคำนวณ

หลังจากที่ดำเนินการพัฒนากิจกรรมตามแนวทางการปรับ-ลดแล้ว ชุมชนหรือธุรกิจต้องมีการจัดเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ หรือ ข้อมูลกิจกรรม (Activity Data) เพื่อนำไปใช้ในการคำนวณหาค่าการปล่อยคาร์บอนโดยจะเก็บจากหน่วยของพลังงานเชื้อเพลิงหรือปริมาณวัสดุสิ้นเปลืองที่เกิดขึ้นจริงในกิจกรรมท่องเที่ยว

4. คำนวณคาร์บอนฟุตพริ้นท์

การคำนวณหาค่าการปล่อยคาร์บอน หรือคาร์บอนฟุตพริ้นท์ จำเป็นต้องใช้ข้อมูลกิจกรรมที่เกิดขึ้นจริงจากกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อนำมาคำนวณตามหลักการ

5. ชดเชยคาร์บอนสุทธิให้เป็นศูนย์

เพื่อก้าวสู่การเป็นการท่องเที่ยวที่ปล่อยคาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์ หลังจากที่อยู่ค่าการปล่อยก๊าซเรือนกระจกแล้ว ชุมชนหรือธุรกิจท่องเที่ยวสามารถชดเชยการปล่อยคาร์บอน (CarbonOffsetting) ด้วยการซื้อคาร์บอนเครดิตได้จากหน่วยงานที่ดำเนินโครงการลดก๊าซเรือนกระจกหรือได้รับรองจากอบก. แล้วหรือ ทางเว็บไซต์ carbonmarket.tgo.or.th

3. Low Carbon Destination แหล่งท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ

เพื่อให้เห็นภาพเกี่ยวกับพื้นที่ที่มีการจัดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมหรือการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ผู้เขียนขอยกตัวอย่างพื้นที่ที่เป็นต้นแบบของการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ ซึ่งถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและมีความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

1. เกาะหมาก จังหวัดตราด

เกาะหมาก จังหวัดตราดแหล่งท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำซึ่งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) ได้ริเริ่มโครงการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ซึ่งเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการสื่อสารที่ช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ให้กับแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ

สร้างโอกาสในการรับรู้ให้กับนักท่องเที่ยว และช่วยลดต้นทุนการผลิตและการประหยัดพลังงาน โดยมี การจัดทำธรรมนูญเกาะหมาก 8 ข้อ เพื่อผลักดันให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ปล่อยคาร์บอนน้อยที่สุดใน ประเทศไทย ทำให้การท่องเที่ยวบนเกาะหมากมีการเติบโตและอยู่ในความสนใจของนักท่องเที่ยวมา โดยตลอด (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2564)

สำหรับข้อตกลงธรรมนูญเกาะหมากนั้นมีด้วยกัน 8 ข้อ ประกอบด้วย

- 1) ไม่สนับสนุนให้เรือเฟอร์รีนำยานพาหนะของนักท่องเที่ยวเข้ามายังเกาะหมาก
- 2) รถจักรยานยนต์ให้เช่าต้องไม่เกินร้อยละ 70 ของจำนวนห้องพักบนเกาะหมาก
- 3) ไม่สนับสนุนการใช้วัสดุจากโฟมหรือวัสดุที่ก่อให้เกิดมลพิษเพื่อใส่อาหาร
- 4) ห้ามทิ้งขยะ สิ่งปฏิกูล ของเหลือรับประทานลงในที่สาธารณะ และแหล่งน้ำโดยเด็ดขาด
- 5) ไม่สนับสนุนให้ใช้สารเคมีที่มีสารตกค้างสูง
- 6) ห้ามส่งเสียงดังหรือกระทำการรบกวนหรือเป็นการเดือดร้อน ในเวลา 22.00 น. –

07.00 น.

- 7) ไม่สนับสนุนกีฬาทางบกและทางทะเลที่ใช้เครื่องยนต์ที่สร้างความเดือดร้อนแก่ชุมชน

- 8) ห้ามนำ ห้ามเสพ ห้ามจำหน่ายสารเสพติดผิดกฎหมายทุกชนิดบนเกาะ

2. ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

ชุมชนบ้านถ้ำเสือ เป็นชุมชนเล็กๆ ริมน้ำเพชรบุรีที่ซ่อนตัวอยู่ในอ้อมกอดของขุนเขา ใน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี บนพื้นที่ 4,000 ไร่แห่งนี้มีแต่ความเขียวชอุ่มของต้นไม้ใหญ่ และรากไม้ที่งดงามระนาบไปกับสองฝั่งของแม่น้ำเพชรบุรีอันศักดิ์สิทธิ์ปัจจุบันบ้านถ้ำเสือเป็นชุมชนที่ ได้รับการยกระดับและเพิ่มมูลค่าให้เป็นชุมชนต้นแบบวัฒนธรรมการท่องเที่ยวแห่งแรกของไทย ซึ่งมี รูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติพร้อม ๆ กัน กับการพัฒนาตนเองให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่มุ่งเน้นให้คนในชุมชนได้มีโอกาสกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชนตามสภาพปัญหาของพื้นที่ และ ความต้องการของชุมชนโดยแท้จริง

นอกจากนี้ คนในชุมชนยังร่วมกันกำหนดแนวคิดของการพัฒนาและการอนุรักษ์พื้นที่ป่า สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมชุมชน และพยายามขับเคลื่อนตนเองสู่การเป็นสังคมปลอดคาร์บอน (Zero Carbon) ผ่านกระบวนการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ต้อง “ใช้สมองคิด ใจดู และสองมือทำ” พร้อมทั้งจะเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างมั่นใจ โดยเริ่มต้นด้วยการดับเครื่องยนต์ แล้วเดินเท้าเข้าสู่บ้านถ้ำเสือ พร้อมเปิดประสาทการมองเห็นธรรมชาติที่โอบล้อมด้วยแมกไม้ สัมผัส อากาศที่เย็นสบาย และรับฟังเสียงจิ้งจกที่ดังซึงแซ่ดตลอดเส้นทาง ซึ่งเป็นดัชนีชี้วัดทางธรรมชาติที่ แสดงให้เห็นว่าเรากำลังเข้าใกล้แหล่งธรรมชาติอย่างแท้จริง (พรทิพย์ บุญเที่ยงธรรม, 2565)

3. เมืองฮาโกเน่ จังหวัดคานากาวะ ประเทศญี่ปุ่น

เมืองฮาโกเน่ จังหวัดคานากาวะ ประเทศญี่ปุ่น สถานที่ท่องเที่ยวยอดนิยมของ นักท่องเที่ยวชาวไทยคือ เมืองอันดับต้น ๆ ที่บุกเบิกแคมเปญเพื่อสิ่งแวดล้อมมาตั้งแต่ปี 2012 โดยเริ่ม จากการส่งเสริมระบบคมนาคมคาร์บอนต่ำ เช่น การกระจายระบบเช่าจักรยานในพื้นที่สวน การ กำหนดวันวันรณรงค์ No My Car ประจำสัปดาห์ พร้อมปรับเปลี่ยนโครงสร้างพื้นฐานในจุดต่าง ๆ เช่น การเปลี่ยนหลอดไฟถนนและหลอดไฟในพื้นที่สาธารณะให้เป็นแบบ LED ทั้งหมด นอกจากนี้ ยังมีการ

เผยแพร่ข้อมูลเรื่องสังคมคาร์บอนต่ำในหัวข้อต่าง ๆ อย่างละเอียด เช่น การแยกขยะ การอนุรักษ์ป่าไม้ การลดคาร์บอนในครัวเรือน และมาตรการแก้ปัญหาโลกร้อน เป็นต้น

จากข้อมูลในปี 2021 เมืองฮาโกเน่สามารถลดปริมาณคาร์บอนลงได้ถึง 2,300 ตัน เมื่อเปรียบเทียบกับจุดเริ่มในปี 2013 และยังผลักดันโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำต่อไปโดยขยายความร่วมมือกับภาคเอกชนเพื่อสร้างสรรค์โครงการย่อยที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น เช่น ร่วมมือกับบริษัท นิสสัน มอเตอร์ จำกัด จัดทำโครงการส่งเสริมการใช้รถไฟฟ้าภายใต้ชื่อ EV Town Project (คิด Creative Thailand, 2564)

4. ลิสบอนประเทศโปรตุเกส

“ลิสบอน” (Lisbon) เมืองเล็ก ๆ ในยุโรปใต้และเมืองหลวงของประเทศโปรตุเกส ชานเมืองแห่งนักเดินเรือที่ไม่เคยอยู่นิ่งและขยับออกเดินทางสำรวจและขยายอาณานิคมในดินแดนใหม่ ๆ อยู่เสมอ โดยเฉพาะช่วงศตวรรษที่ 15 หรือยุคแห่งการสำรวจ (Age of Discovery) ถึงได้เป็นเมืองอันดับหนึ่งในใจของนักท่องเที่ยวหลายช่วงวัยโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ ในวันนี้ ลิสบอนแค่อุณหภูมิ ๆ นักท่องเที่ยวจากทั่วโลกก็พร้อมจะเก็บกระเป๋าเดินทางมาหาแบบไม่ลังเล ผลสำรวจจาก müvTravel บริษัทวางแผนการท่องเที่ยวยุคดิจิทัลรายงานว่า ลิสบอนคือจุดหมายปลายทางยอดนิยมอันดับ 1 ที่คนรุ่นใหม่โดยเฉพาะชาวมิลเลนเนียลเลือกเดินทางมาท่องเที่ยวมากที่สุดในปี 2019

เหตุผลหลัก ๆ น่าจะอยู่ที่บรรยากาศของเมืองที่มีทั้งความชิคและคูล ว่ากันว่าลิสบอนเป็นเมืองที่ผสมผสานเสน่ห์ของซานฟรานซิสโกและปารีสเข้าไว้ด้วยกันอย่างลงตัว แต่กลับมีค่าครองชีพที่ไม่เจ็บกระเป๋าตังค์นักท่องเที่ยว อีกทั้งในหลายปีที่ผ่านมา ลิสบอนยังเป็นเมืองที่พยายามเติบโตอย่างยั่งยืน เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของท้องถิ่นที่คนวัยมิลเลนเนียลต่างให้ค่าและถวิลหา (คิด Creative Thailand, 2563)

4. การขับเคลื่อนการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ ด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG

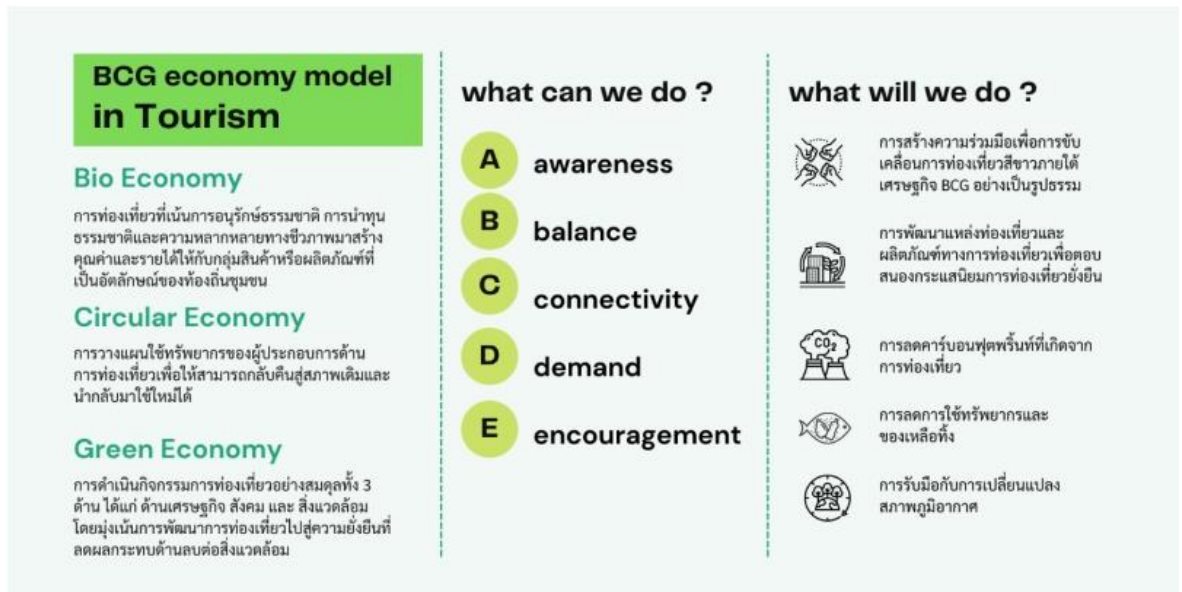
คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้การขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (Bio – Circular – Green Economy : BCG Model) : โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นวาระแห่งชาติ เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2564 เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนประเทศไทยอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ โมเดลเศรษฐกิจ BCG มีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนและหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย โดยโมเดลเศรษฐกิจ BCG ทำหน้าที่บูรณาการการพัฒนาตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ใช้องค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมสร้างมูลค่าเพิ่มจากฐานความหลากหลายของทรัพยากรชีวภาพและวัฒนธรรม

Bio economy มุ่งเน้นการท่องเที่ยวที่เป็นการอนุรักษ์ธรรมชาติ การนำทุนทรัพยากรทางธรรมชาติในพื้นที่มาสร้างคุณค่าและรายได้ให้กับกลุ่มสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ชุมชน ทำให้ชุมชนมีรายได้จากทรัพยากรท้องถิ่นตนเอง ก็จะกระตุ้นให้ชุมชนแบ่งผลกำไรหรือรายได้มาทำกิจกรรมอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้มีความยั่งยืน

Circular economy เป็นการวางแผนใช้ทรัพยากรของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว อาทิ การบริการโรงแรมและที่พัก การบริการอาหารและเครื่องดื่ม การขนส่งผู้โดยสารทางอากาศ

เพื่อให้ทรัพยากรดังกล่าวสามารถกลับคืนสู่สภาพเดิมและนำกลับมาใช้ใหม่ได้เช่น ส่งเสริมการใช้ซ้ำ และลดของเหลือทิ้งในปริมาณที่ต่ำที่สุด การให้ความสำคัญกับการจัดการของเสียจากการผลิตและบริโภคทั้งระบบ เป็นต้น

Green economy ในมิติด้านการท่องเที่ยวคือ การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างสมดุลทั้ง 3 ด้านได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวไปสู่ความยั่งยืน



ภาพที่ 2 โมเดลเศรษฐกิจ BCG กับการขับเคลื่อนการท่องเที่ยว
ที่มา: แผนกลยุทธ์เพื่อการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวสีเขียวภายใต้โมเดลเศรษฐกิจ BCG 2564-2565

5. การท่องเที่ยวคุณภาพ: นักท่องเที่ยวรักษ์โลก

นักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพ เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความเข้าใจและสนใจการเดินทางท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะยอมจ่ายเพื่อให้ได้รับประสบการณ์และคุณค่าที่ไม่สร้างผลกระทบทางลบต่อแหล่งท่องเที่ยว ชุมชน และสิ่งแวดล้อม รวมถึงความสนใจที่จะเลือกซื้อสินค้าที่เป็นมิตรต่อโลก ซึ่งหากผู้ประกอบการสามารถทำความเข้าใจและเข้าถึงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเหล่านี้ได้ ก็จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพนี้เดินทางไปเยือนได้ ข้อมูลวิจัยตลาดโลกสวย Voice of Green: เพื่อโลก เพื่อเรา (วิทยาลัยการจัดการมหาวิทยาลัยมหิดล, 2020) รายงานสถิติผู้บริโภคคุณภาพที่เลือกซื้อสินค้าที่เป็นมิตรต่อโลก พบว่าเพศชาย อยู่ที่ร้อยละ 33.70 และเพศหญิง อยู่ที่ร้อยละ 67.30 ในขณะที่ “Workcation-รักษ์โลก-ช่วยชุมชน” โดย Booking.com รายงานผลสำรวจนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพกว่า 28 ประเทศพบว่า 67% ของนักท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศและภูมิภาคดังกล่าวคำนึงถึงการเดินทางที่ลดผลกระทบเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อม และ 84% นักท่องเที่ยวชาวไทยต้องการเลือกการเดินทางที่สร้างประโยชน์มีส่วนร่วมฟื้นฟูท้องถิ่น นับเป็นตัวเลขที่สูงที่สุดในบรรดานักท่องเที่ยวทั่วโลก

นอกจากนี้ ผลสำรวจเทรนด์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 2021 ซึ่งจัดทำโดย โอโกต้า พบว่า ตัวเลือกการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมจะถูกนำมาใช้มากขึ้น หลีกเลี่ยงการใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง การเลิกใช้ผลิตภัณฑ์อำนวยความสะดวกในห้องพักและห้องน้ำเป็นมาตรการที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญสำหรับการเข้าพัก ผลสำรวจยังชี้ให้เห็นถึงผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญมากที่สุดสามอันดับแรก ได้แก่ 1) การท่องเที่ยวที่ใช้ทรัพยากรมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น 2) มลพิษและสิ่งปฏิกูลตามชายหาดและแหล่งน้ำ 3) การตัดไม้ทำลายป่าเพื่อการท่องเที่ยว รวมถึงการใช้พลังงานอย่างไม่มีประสิทธิภาพ เป็นสิ่งที่ควรเปลี่ยนแปลง และหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ผ่อนคลาย นักท่องเที่ยวจะท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขึ้นโดยคำนึงถึงสิ่งต่อไป 1) จะจัดการขยะของตนเอง รวมถึงจะหลีกเลี่ยงการใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง 2) จะปิดแอร์และไฟเมื่อออกจากห้องพัก และ 3) จะเลือกใช้บริการที่พักที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งสิ่งเหล่านี้นักท่องเที่ยวมองว่าสัมพันธ์กับการเดินทางท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม หรือยั่งยืนมากที่สุด คือ 1) การใช้พลังงานและทรัพยากรหมุนเวียน เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ ไฟฟ้าจากพลังน้ำ เป็นต้น 2) ไม่ใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง และ 3) การอนุรักษ์สัตว์และการสร้างคาร์บอนฟุตพริ้นท์ให้น้อยลง (จตุรงค์ กอบแก้ว, 2564)

6. การพัฒนาและการขับเคลื่อนสังคมคาร์บอนต่ำ: ปัญหาที่เห็นและประเด็นที่ต้องพัฒนา

ในขณะที่ปัจจุบันมีการพูดถึงและถกเถียงในประเด็นของภาวะโลกร้อน ซึ่งประเทศไทยมีแนวโน้มที่อุณหภูมิเฉลี่ยจะสูงขึ้นเล็กน้อยทั้งกลางวันและกลางคืน วันที่ร้อนที่สุดในรอบปีจะร้อนมากขึ้น ฤดูร้อนจะยาวนาน ฤดูหนาวจะสั้นลง พื้นที่ที่มีอากาศร้อนจัดจะมีเพิ่มขึ้น การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศส่วนหนึ่งมาจากการเพิ่มขึ้นของภาวะเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศ ซึ่งนับวันจะมีอัตราเร่งเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ นี่อาจจะเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าเรากำลังเผชิญกับสถานการณ์ที่ไม่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หรือสถานการณ์ของภาวะเรือนกระจกที่เกิดจากการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ มลพิษที่รุนแรงขึ้น และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ส่งผลไปถึงปัญหาสุขภาพของคนไทย ทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรมลง ทั้งนี้ ต้องยอมรับว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ให้กับประเทศ แต่ก็เป็นอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อธรรมชาติมากเช่นกัน และการเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจคาร์บอนต่ำจึงเป็นแนวทางเร่งด่วนที่ต้องได้รับการพัฒนา การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หรือนโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ไม่ทำร้ายธรรมชาติและก่อให้เกิดความยั่งยืน ควรเกิดขึ้นทั้งในประเด็นของเชิงนโยบาย และเชิงโครงสร้างการบริหารจัดการ และที่สำคัญควรได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ผู้ประกอบการเอกชน เจ้าของพื้นที่ หรือนักท่องเที่ยว ดังที่ เสรี วงษ์มณฑา (2564) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะต้องเป็นการร่วมมือกันแบบบูรณาการ 1) ภาครัฐผู้วางนโยบาย 2) ผู้ประกอบการที่จะลงทุนในอุตสาหกรรม 3) ผู้มีความเชี่ยวชาญในพื้นที่ 4) เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และ 5) นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ชุมชนเองก็ต้องร่วมกันสะท้อนประเด็นปัญหาที่ได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยวและต้องได้รับการแก้ไขเร่งด่วน ซึ่งอาจนำเสนอในลักษณะของตัวแทนชุมชน เครือข่าย ไปสู่ประเด็นชวนให้คิดส่งต่อไปยังผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเชิงนโยบาย หรืออาจนำเสนอประเด็นแก้ไข เช่น การจัดทำคาร์บอนฟุตพริ้นท์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องหรือการ

ส่งเสริมตลาดคาร์บอน เพื่อขับเคลื่อนประเทศไปสู่เศรษฐกิจสังคมคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แต่สิ่งที่ท้าทายคือ ปัจจุบัน ประเทศไทยยังไม่มีข้อกำหนดยุทธศาสตร์การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในระยะยาว และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ซึ่งเป็นแผนระยะยาวที่จะนำพาสังคมไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนนั้นมีเป้าหมายลดก๊าซเรือนกระจกเพียง 20%

7. สรุป

การออกเดินทางท่องเที่ยวแต่ละครั้ง สิ่งที่เรามักคำนึงถึงเป็นความสวยงามของสถานที่ วิถีชีวิตผู้คน อาหารจานอร่อย และได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ แต่หลายคนละเลยว่าการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก และควรเป็นประเด็นที่ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญและปรับกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวและขับเคลื่อนประเทศไปสู่เศรษฐกิจสังคมคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ต้องมีการยกระดับขีดความสามารถในการรับมือและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศเพื่อให้สิ่งแวดล้อมในประเทศได้มีภูมิคุ้มกัน ซึ่งการดำเนินการพัฒนาสู่การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำหรือการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมควรเกิดจากความร่วมมือของทุกภาคส่วน ซึ่งรูปแบบการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) เป็นลักษณะเฉพาะที่แตกต่างไปจากการการท่องเที่ยวทั่วไป กิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นทางเลือกในการช่วยลดการปล่อยคาร์บอนให้น้อยลง เป็นลักษณะการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากกว่าการท่องเที่ยวแบบปกติ ทุกกิจกรรมการท่องเที่ยวจะต้องส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการช่วยลดก๊าซคาร์บอน ในขณะที่นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่มีส่วนร่วม ในการลดโลกร้อน และยังคงได้รับความสะดวกสบายและความสุขที่ได้รับ จากการท่องเที่ยว ซึ่งหัวใจสำคัญของ Low Carbon Tourism หรือการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่มีใจความสำคัญ คือ “เที่ยวอย่างไรจึงจะปล่อยก๊าซคาร์บอนไว้น้อยที่สุด” นอกจากนี้ การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำยังก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วิถีชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม อีกด้วย

สำหรับประเทศไทยหากจะมีการจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism Management) ภายใต้บริบทของประเทศไทยให้ประสบความสำเร็จ ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่า ควรมีการประยุกต์ใช้หลักการแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่มุ่งเน้น “การพัฒนาอย่างสมดุล” ซึ่งหลักการพัฒนาอย่างสมดุลเป็นหลักในการสร้างนโยบายและปฏิบัติ เพื่อเชื่อมต่อกับปัจจุบันกับอนาคตให้เกิดความยั่งยืน และยิ่งมุ่งรักษาความสมดุลของธรรมชาติอีกด้วย นอกจากนี้ แนวทางการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำจำเป็นต้องสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวอย่างมีจิตสำนึก เห็นคุณค่าของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมรวมถึงผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยวก็ควรดำเนินการประกอบกิจการท่องเที่ยวที่ดี จัดพื้นที่หรือบริบทของการประกอบการที่ควรจะเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยมีการจัดการการใช้ประโยชน์และการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างคุ้มค่าและชาญฉลาด สามารถรักษาทรัพยากรธรรมชาติและมีการดำเนินการที่จะลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้น้อยลงหรือเกิดผลกระทบน้อยที่สุด นักท่องเที่ยวก็ยังได้รับความสุนทรีย์ทางการท่องเที่ยวภายในแนวคิดเป็นกับสิ่งแวดล้อม เกิดกระจายรายได้ ช่วย

เพิ่มความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับคนในชุมชน ก่อให้เกิดยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วิถีชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม อันจะนำไปสู่ “การท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ”

8. เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพประกันชีวิต. (2563). **เที่ยวแบบวิถี Low Carbon ก็ชิลกับการสร้างสุขที่ยั่งยืนได้**. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2565. จาก <https://www.bangkokbiznews.com/social/1001610>
- กลุ่มนโยบายและแผน กองยุทธศาสตร์และแผน. (ม.ป.ป.). **ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism) พ.ศ. 2560-2564**. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กองวางแผนลงทุนอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ฝ่ายส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. (ม.ป.ป.). **คู่มือแนวทางการออกแบบและพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวที่ปล่อยคาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์**. กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.).
- คิด Creative Thailand. (2563). **สำรวจ “ลิสบอน” เมืองที่เป็นมิตรและฮิตที่สุดในหมู่มิลเลนเนียล**. สืบค้นเมื่อ 28 กันยายน 2565. จาก https://www.creativethailand.org/view/article-read?article_id=32774&lang=29838
- คิด Creative Thailand. (2564). **ส่องวิถีชาบู Go Low Carbon ในโลก High Carbon**. สืบค้นเมื่อ 28 กันยายน 2565. จาก https://www.creativethailand.org/view/article-read?article_id=33346&lang=30248
- จตุรงค์ กอบแก้ว. (2564). **ท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ..นาเน! หลังโควิด**. สืบค้นเมื่อ 28 กันยายน 2565. จาก <https://www.salika.co/2021/06/12/low-carbon-tourism-after-covid/>
- ประชาชาติธุรกิจ. (2564). **ตราด...เมืองเกาะครึ่งร้อย เที่ยว “เกาะหมาก” โมเดลต้นแบบโลว์คาร์บอน เตสติเนชั่น**. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2565. จาก <https://www.prachachat.net/blogger-square/travel/news-226912>
- พรทิพย์ บุญเที่ยงธรรม. (2565). **Low Carbon Tourism วิธีการท่องเที่ยวแบบรักษ์โลก เทรนด์แห่งการเรียนรู้นอกห้องเรียนในยุคโควิด**. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2565. จาก <https://www.banmuang.co.th/news/politic/279069>
- พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์. (2560). **คาร์บอนฟุตพริ้นท์จากการบริโภคในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลและชายหาด ในพื้นที่อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. *Veridian E-Journal*. 10(1). 1087-1102.
- มนรัตน์ ใจเอื้อ. (2564). **การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ (LOW CARBON TOURISM)**. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2565. จาก <https://tourism.utcc.ac.th>
- วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล. (2563). **การคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม และการลงมือทำจริง**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศูนย์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์โลกและดาราศาสตร์. (ม.ป.ป.). **ปรากฏการณ์โลกร้อน(Global Warming)**. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2565. จาก https://www.pw.ac.th/emedia/media/science/lesa/5/global_warming/global_warming/

- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2564). **แผนกลยุทธ์เพื่อการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวสีเขียวภายใต้โมเดลเศรษฐกิจ BCG 2564-2565**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- สินธุ์ สโรบล. (2555). ความท้าทายของโจทย์วิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ด้านการท่องเที่ยวชุมชนในทศวรรษหน้า. **วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่**. 5(6). 109-117.
- เสรี วงษ์มณฑา. (2564). การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: นวัตกรรมเคลื่อนย้ายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. **วารสารศิลปศาสตร์ (วังนางเลิ้ง) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร**. 1(1). 1-24.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (2558). **Low Carbon Tourism เที่ยวแบบคนไม่เอาถ่าน**. กรุงเทพมหานคร : โคคูณ แอนด์ โค จำกัด.
- Kate Abnett. (2022). **EU scientists say 2021 was world's fifth-hottest year on Record**. Retrieved 22 September 2022. From <https://www.reuters.com/markets/commodities/eu-scientists-call-action-greenhouse-gas-levels-hit-high-2021-2022-01-10/>
- Liu Min. (2011). **Study on Low-carbon Tourism Development of Changdao Island n Low-carbon Economy**. Retrieved 22 September 2022. From <http://www.seiofbluemountain.com/upload/product/201112/2011jscx0a15.pdf>
- Manfred Lenzen, Ya-Yen Sun, Futu Faturay, Yuan-Peng Ting, Arne Geschke & Arunima Malik. (2018). The carbon footprint of global tourism. **Nature Climate Change**. 8. 522–528.
- Zhou Gefen. (2013). **Research on Low-carbon Rural Tourism Development in Western Minority Regions in China from the perspective of neo institutional economics**. Retrieved 22 September 2022. From <http://journal-archieves30.webs.com/117-125.pdf>